ՏԱՐԵԼԻԿՈՒԹԻՐՈՒՄ ՏԱՐԻ — ԹՎԻ 1940 ՇԱԲԱԹ 15 ՓԵՏՐՎԱՐ 1356 (Ն. Տ.) 27 ՓԵՏՐՎԱՐ

ՀԱՅԵՆԻՔ

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԲԱՆԲԵՐ

ԱԶԳՈՒՅՑԻՆ ԵՒ ԱՇԽԱՐՀՈՒՅՑԻՆ

ԳԻՆԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ՀԵՏԱԴԱՐՁ ԵՐԿՐՆԵՐՈՒՄ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Դ. Պոլսոյ համար	6 մէջիտ	3 մէջ.
Գաւառաց »	7 »	3½ »

ԳԻՆԸ

ՀՅՈՒՍԻՍԻՍԻ վերաբերեալ նամակ եւ այլ գրութիւն պէտք է ուղղել առ Տ. Տէրտէր, Կ. Գոլիս Մէրճան Զաւշը, Մարգարեան Գրատուն թիւ 37։

որ 29 մարտ

20 մարտ

Դ. ԳԼԽԻՍ 14 ՓԵՏՐՎԱՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲՐԻՏԻՍԻԱ, ՌՈՒՍԻԱ, ԹՈՒՐՔԻԱ, ՀԱՆԴԷՊ ԻՐԵՐԱՆՑ ՀԱՐԱՏԱԿԱՑ

Պիտմորը իշխանը կը շարունակէ Ռուսիոյ և Աստրիոյ հպատակ Բալքանցիներն, որք բնակութիւն հաստատած են Ռուսիոյ հողին վրայ, հեռագրեալ ուղարկեր. Իսկ Ռուսիոյ հպատակ Բալքանցւոց համար, թէեւ ազգային որ և է պահանջ չունին անոնք. ուրիշ կարգադրութիւն. Ներ ձեռք առած է զանոնք հեռագրական Ընկերու. կամ ներարարներու համար։

Այդ կարգադրութեանց մին է Բալքանեան եպիսկոպոսաց անուանման խնդիրն. զոր ի ձեռն առած է Պիտմորը իշխան և այդ մասին ամէն հոգացութիւն կ'ընէ, որ Բալքանի ժողովրդեան ազգային դպրոցում Ներդնող եկեղեցականներ չլինին հոն։ Որպէս չանխանգիր, հան. դատաբերդի և փոստինեղի տիրոջ հովիւ, ան՝ այնպէս օգտակար են ուրոյ կառավարութեան, և փոխադարձաբար անչքան վնասակար իրենց հոգեւոր ժողովրդեան։

Ուրիշ կարգադրութիւն մ'ալ զորոշուած մասին ձեռք առած է Պիտմորը իշխան. կը բարձրանի Դերմանական զորացները Բալքանեան գաւառաց մէջ, և Դերմանները՝ զորաստարի կ'ընի կառավարեան բոլոր յարաբերութեանց մասին։

Բայց այս երբեմն կարգադրութիւններն առաւել անարգիւնք և առաւել գործնական է այն նոր գրութիւն, զոր Պիտմորը իշխան խարէնի Բալքանեան տարրն Ռուսիոյեան հողին վրայ ստեղծելու համար, այն է Ռուսիոյեան կառավարութեան կողմէ հեռագրական գծեր Բալքանցւոց հողերն ու կողմանները, որ կը գտնուին Ռուսիոյ հողին վրայ, և գանոնք տալ Դերմանական հպատակութեան, որպէս զի այս վերջինները դիւրութիւն ունենան անելու, և առանձինները գրեալով իրենց տարուանքն, հարկադրելի իսոյ տալ այդ երկրին՝, կամ ազատասեռալով տեղուանան բոլոր ամենայնի և Ռուսիոյեան կառավարութեան հոգ և մտահոգութիւնից ազատելու վերանալի մէջ չլինին այլ ետ։

Ինչպէս և տեսան թէ Ռուսիոյեան ցեր հանուելեան՝ ազգայի վանանեն իրենց հարերն ու կարտասանները՝ թէ բռնաբարեան ներքեւ։ Ռուսիոյեան թերթերն այդ մասին լուռ կը մնան։ Իսկ Պիտմորը իշխանին ծրագիրը բացուելու կը տարանարի հնարանեան գը. նում. տրեանն ամեն անգամ որ Բալքանիոյի մը հոգ կամ կարտասան վանաէ, կառավարութիւնը պիտի փորձէ գնել։ գոյն Իսկ եթէ Ռուսիոյեանց տրարանն բնաւ չընանաէ, կամ իրենց ազգակցաց մէջ վանանաէ մեռարարն, ան ատեն ի՛նչ մեջերց ի գործ ոչիսի գնէ Պիտմորը իշխանը. տեսանենք. Սակայն գժատարին չէ գուշակեր թէ զորանիներու մէջտ պիտի յարգեն և ոչարը պիտի յարգեանարի։ Պիտմորը իշխանն իւր ազգարարացման վանան ունի, այն է հարնեանարութիւնն։ Այս վանանարի որ իւր ազգակիցները զրանան վանանակ Բալքանիոյեաց, որք ազգատ չլեն մէջ կրեան վանանգաւոր լինել իւր հարնեանաց։

Ուստիս նոր մի և նոր ընթացքը բռնած է հանդէպ Բալքանիոյեաց, ոս տարբերութեամբ որ Ռուսիոյ առաւել կը հգնի առատանել Բալքանիոյեան տարրը, քան վանել հոգեն, կամ գրելել հայէ ու կարտասէ։ Եկեղեցական հարանաց բնարութեան և գրագրաց հանրագրեան մասերն քան ամենայնի իւր ուղղարութեան ստարկու հրամ են։ Հաղորդէ Բալքանիոյեաց Դերմանական վիճակին վրայ կը հանի, և անուղղակի մեկնութիւնով այդ բարգաւանանն տրվեցնալ կը ջանայ։ բայց տարարն Պիտմորը իշխանին գրեանքն ի հնարանեան հեռանելու տրվեցնելու չեն ցուցներ, գրանանանարարը խարանանալու համար Բալքանիոյեան տարրն Դերմանական բարգաւանանն։

Ի Ռուսիա մի և նոյն վիճակին ունին նաեւ Հայք։ Կան ազգային, որք հանուելիին կ'ղղան, ազատ ոչ ու, թերգիներեն խարել, և Ռուսիոյ Հայերը գրաւուեան վիճակի գերի նշանակ տարարին։ Բայց իրացութիւնն այդպէս չէ։

Ռուսիա նոյն, յար և նման Պիտմորը իշխանին հեռանարութեան, Հայոյ եկեղեցական վարչութեան հանդէն իւր տարին մէջ տարած է։ Մինչ Կաթողիկոսներն իրենց ընդհանրական պարտաւորեան բնաբերանին և մինչեւ անգամ տարի կառավարած բնարարական եղանակաւոր՝ գրել շատ ազատութիւն կը վայելեն, մանաւանդ յեւ ամենն առաւել զրացան ինքնանամ կը տարարեն ազգային գործերն ու ինքնրներն և կը ջանան գոհացնել ազգային պահանջներն, Բայց անգամ տարուան բնարութեան եղանակն Ինչ այդ տարարեան՝ Ռուսիոյ հանրեան՝ տարեանն ինքն, ելա, և յաջող հնարանեան ունենան ինչ ի Ս. Էջմիածին ոչիսի ընարանեան ունենան։ Ռուսիոյ գործած կառավարութեանն Ռուսաց Ռեմանը կրեան տարարն չհաստատ այն անգամն կրաստեան, զոր կրեց Հայ ազգը անգեալ տարուան հանկեցցային և հանիկեցուական բնարութեան ազատեան, և զոր Թուրքիոյ Հայոց բնարանել տարաս հանար ամեն մեջտ և փառաւ ի կիր առնելեան։ Բայց հնարատես անձանց համար իրարարութիւնն կատարեալ և տարարեալ է։ Լիլիմանին արգեն ամենայն ինչ Ռուսական էր, Ինքզ, Պիտմորը, տարանարարական բնարարութիւնը, բանարարարարարը նրա։ միայն Կաթոլիկ, կարեն անձը բարարարութիւն մ'ելը, և որ գիտէր ու կրնար այդ ամեն գառանարիներեն մեկնանել և տարարեալ միայնար լինել ազգին տարարարին վրայ հարանար անձանց, վերջին բնարական գրութեան Կաթոլիկան կարարս իւր բարարանի գրութիւնն, ոչնչ և արդանանելութիւնն, տրս ելա նա տարարարարար

կառավարութեան հանելի անձնաւորութիւն մի թիւ. Դարձեալ պէտք է ասել թէ ի Իտալիա ոչ ոք ունի գրքերի երկու կառավարութեանց կացութեան և ընթացքի. բանի տասն ազգութիւնաբնակ ազգներ տառնալու և բարեկամ հանանգամութիւնը կայ. հնարաւոր հանելի է վատաւնի միջոցի կարաւորութիւն. իսկ ի Իտալիա միայն մրոյ տալու երկիրը. հնարաւոր ոչ ոք արի. ամրագրդ. արքան և գիմագրող հոլովի կարաւորութիւն.

Թուրքիոյ մէջ բոլոր հայասակ ազգ ազատութիւն կը վայելեն բանից ազգային կրթութեան թնդրդան մէջ. Նոյնպէս ազատ են հոգ ու կալուած գնելու. և զանազան միջոցներով ազգիցեալ լն իրենց նիւթական բարգաւանումը. Բայց այս մասին որդեալ և դրեալ կը կրեն տասնմեկ. մանաւանդ. քաղաքական ազատութիւններ երբեմն, որը հանդարտ ազգ կը գիտեն հանդի Թուրքիոյ բնակաց նիւթական բարգաւանման.

Բանի որ կը տեսնենք և կը լսենք թրքաստանց Պետութեանց նիրատութիւնը և հանգիստ իւրեանց հայասակաց բոնաւ թիւա ընթացքը, դարձեալ նրանցի հանելու ցմեզ. որ այսպիսի նոյնպիսանամ կառավարութեան մը հանանաւորութեան ներքեւ ապրելու բարդն ունեցած ենք. զարմանը ազգեցել մեր Օգոստ. Սուլթանին կենաց երկարութեան համար, որ ասեն ինչ ի գործ կը դնի երկիրն ազատել իւր ազգեցանցներեն, և ներքին բարեւարութիւնք ի գործ դնել հանդի հայասակաց բարգաւանքեանը համար. այլ և զարմանը չունենք [illegible] կառավարութիւնեն, որը դարձեալ Հայ ազգին դարձութեան թնդրդան է.

Փ.

ԻԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Վասն՝ Հարիւր փարա որ Վանայ կառավարութենան ի ասկեց ամամ, վերջանանաւորեցաւ իւր զարգանքին մէջ.

Հրամի Ամ. գնեցան անուանեցաւ Կիրիտի նանքին կառավարութեան Ֆոմիանոն փարա.

Անգլիոյ թագուհոյն երկրորդ արդի Լիմիսորիի գաղան որ Սուսաի ազգեւ հանանքեանց Անգլիական նանաւորութեան գրանանանութիւնքը պիտի ստանանէ. Մարմնա հանար և ասուց իւր զարգանքին պիտի ուզեսարի.

—Նաւանքն ցոյցին մանանքեանց համար, Գերմանիոյ կողմ դրեցաւ «Ազիանքերք Թարդ» ասուն գրանաւորը Կիրիտի ջուրերը հասել է.

—Եգիպտական լրագրաց գրանքին նանքիցով, Եգիպտոսի Կոյս. փաշեր Դաշի Ա.հմա Մուսիմար փաշա վերջերս Խարթիմ և Սիր Հենրի Ֆ. Ուոյթի հետ երկար խորհրդակցութիւն ունեցեր է, և Սուսաւոր խաղաղեցնելու համար ծրագիր մը պատրաստեր է.

Մասնաւոր տեղեկութիւնց նանքիցով, այն ծրագրով Մուսիմար փաշա կնանալիցի որ Եգիպտական դրդիչը Ամանանան զորաց սոյնութիւնեն և կամանաց ենթարկին. և Սուսանի գրանանանաւորութիւնը փոխանակ Անգլիայոյ. Լուսա զրգռելոյ մէջ յանձնուի. Այդ ծրագրով Վ.ճ. Սուլթանին քարիւնքը Եգիպտական բանանին թիւը կնանալ Հարիւր լիրայ 16,800, որոյ 9,000ը Սուսանի և Տանիոյսի ասանանագրութիւնը պէտք է լրել.

—Կայս. կառավարութեան և Պարոնասանի միջև. Թոմասի գանանանքին համար վեց մը ծագած թիւնեան մասին գրոյց մը կը տրվի թեև, բայց Փարիզի Թան լրագիրը կը հեղինակ գայս լուր.

—Կայս. կառավարութեան Գերմանիոյ գործաւանանքին միայն յանանաւորած 5 ծանանութիւն չորեանանքը մասեր պիտի հանեն. այն ծանանութիւնքերուն գումարը 100,000 ռուբլի է.

—Մինչև այդ ժամանցած էին. Սերբիոյ ասանարիութեան հանանաւոր միջոցն մի լրացուած բարգաւանումը. Բայց այս մասին որդեալ և դրեալ կը կրեն ասանանքեն, մանաւանդ. քաղաքական ազատանանքներու երեսեն, որը հանանաւորաչէս կը միանեն հանանի Թուրքիոյ բնակաց նիւթական բարգաւանման.

Բանի որ կը տեսնենք և կը լսենք թրքաստանց Պետութեանց նիրատութիւնը և հանգիստ իւրեանց հայասակաց բոնաւ թիւա ընթացքը, դարձեալ նրանցի հանելու ցմեզ. որ այսպիսի նոյնպիսանամ կառավարութեան մը հանանաւորութեան ներքեւ ապրելու բարդն ունեցած ենք. զարմանը ազգեցել մեր Օգոստ. Սուլթանին կենաց երկարութեան համար, որ ասեն ինչ ի գործ կը դնի երկիրն ազատել իւր ազգեցանցներեն, և ներքին բարեւարութիւնք ի գործ դնել հանանի հայասակաց բարգաւանքեանը համար. այլ և զարմանը չունենք [illegible] կառավարութեան, որը դարձեալ Հայ ազգին դարձութեան թնդրդան է.

Փ.

ԻԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Վասն՝ Հարիւր փարա որ Վանայ կառավարութենան ի ասկեց ամամ, վերջանանաւորեցաւ իւր զարգանքին մէջ.

Հրամի Ամ. գնեցան անուանեցաւ Կիրիտի նանքին կառավարութեան Ֆոմիանոն փարա.

Անգլիոյ թագուհոյն երկրորդ արդի Լիմիսորիի գաղան որ Սուսաի ազգեւ հանանքեանց Անգլիական նանաւորութեան գրանանանութիւնքը պիտի ստանանէ. Մարմնա հանար և ասուց իւր զարգանքին պիտի ուզեսարի.

—Նաւանքն ցոյցին մանանքեանց համար, Գերմանիոյ կողմ դրեցաւ «Ազիանքերք Թարդ» ասուն գրանաւորը Կիրիտի ջուրերը հասել է.

—Եգիպտական լրագրաց գրանքին նանքիցով, Եգիպտոսի Կոյս. փաշեր Դաշի Ա.հմա Մուսիմար փաշա վերջերս Խարթիմ և Սիր Հենրի Ֆ. Ուոյթի հետ երկար խորհրդակցութիւն ունեցեր է, և Սուսաւոր խաղաղեցնելու համար ծրագիր մը պատրաստեր է.

Մասնաւոր տեղեկութիւնց նանքիցով, այն ծրագրով Մուսիմար փաշա կնանալիցի որ Եգիպտական դրդիչը Ամանանան զորաց սոյնութիւնեն և կամանաց ենթարկին. և Սուսանի գրանանանաւորութիւնը փոխանակ Անգլիայոյ. Լուսա զրգռելոյ մէջ յանձնուի. Այդ ծրագրով Վ.ճ. Սուլթանին քարիւնքը Եգիպտական բանանին թիւը կնանալ Հարիւր լիրայ 16,800, որոյ 9,000ը Սուսանի և Տանիոյսի ասանանագրութիւնը պէտք է լրել.

—Կայս. կառավարութեան և Պարոնասանի միջև. Թոմասի գանանանքին համար վեց մը ծագած թիւնեան մասին գրոյց մը կը տրվի թեև, բայց Փարիզի Թան լրագիրը կը հեղինակ գայս լուր.

—Կայս. կառավարութեան Գերմանիոյ գործաւանանքին միայն յանանաւորած 5 ծանանութիւն չորեանանքը մասեր պիտի հանեն. այն ծանանութիւնքերուն գումարը 100,000 ռուբլի է.

—Մինչև այդ էն ծանանցած էին. Սերբիոյ ասանարիութեան հանանաւոր միջոցն մի լրացուած բարգաւանումը. Բայց այս մասին որդեալ և դրեալ կը կրեն ասանանքեն, մանաւանդ. քաղաքական ազատանանքներու երեսեն, որը հանանաւորաչէս կը միանեն հանանի Թուրքիոյ բնակաց նիւթական բարգաւանման.

—Կայսերական Իրատ մը կը վաւերացնէ Կայս. կառավարութեան Օամ Պանդրանի հետ կնքած 750 ռուբլոյ փոխառութիւնը.

—Աստանքն գործոց նախարար Վասիմ Սաիթ փաշա նախարարեցաւ որ Ռուս Անդրկովկասեան գնացանանանանց երթալով, այցելութիւն ասաւ

Վիեննա 20 փետր.

Գերմանական Պոլիսի իրաւունքն է տուած Օսմանեան գեներալին, սուտ համարելու մի քանի տարբերակներ տարբեր թերթ Բ. Դուռը ուշադիր բանակցութիւնը սկսած լինի ընթ. Ամենայն դանդիր հեռ.

Բերլին. 20 փետր.

Բ. Դուռը Սերբիոյ դիմումնեան դեմ իր իրաւ անհանութիւնն ցուցուցու

ԳՐԱԽԱՂԱՆՔ – ԳՐԱԽԱՂԱՆՔ

Վ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ ԵՒ ԵՂԸ

Իրենց նոր բացած վանաստանն մէջ Զայտմարիրալ եւ բոլոր թ. 31. կը վաճառեն ամեն տեսակ գրքեր, քարտէզներ եւ գրագրի մէջ պարագաներ թղթեղէն եւ գունագոյն գիրքերով թէ մեծ եւ թէ՝ փոքր չափերով։

Գնելու յար չափաւոր վաճառականաց վերաբերեալ բոլորի տեսակ ժամանակներ եւ մեր ազգ. ամեն ձեռագրի եւ հին գրքերը գնելու։

Դասատուներ եկեղ. յանձնարարութիւնը փոխարէն ընտանեաց կը կատարուի։

Ց. ԱՍԱՏՈՒՐ

ԱՐՍԻԼԼԵԱՆ ԵՐԳՈՒՆԻ

Դպրանոցի ճանաչ

Զուտհանեան Ցիրուան Լիգիանցի հանրադանցի Էլիզաբիանի Հայ Հայ ազգաբի արիւնքին բացուած։

Կերգանաւորներ Ն. Ա. Աբրահամ եւ ինչ. ի Թիֆլիս գրաքանաս ստանալ։ Ապրիլ Հանրակ. մասուրի մէջ. 31.

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ

Ա. ՕՏԱՆԻ ԵՒ ՆԱՆ

Կ. Գրգ. Թանկերեանի. Ուրբ. թիւ 39 ազգ. մէջ Պէյ. գրեթէ

Ամբ. վաճառականն որ 1893 ազգաբ. կիս հաստատուած է, մի քանի նոր նեղ. Ամերիկեաններ. ամբարեալ մեր ազգաբ. գրեթէ գրեթէ գրեթէ գրեթէ գրեթէ հանրակ. գրեթէ գրեթէ գրեթէ գրեթէ գրեթէ